Влада—Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ №14 ◆ Вівторок, 22 січня 1991 року ◆ Ціна 5 коп.

Соборність України, та й не тільки її, — то річ, що існувала завжди, поза хрестоматійними датами, кордонами, амбіціями політиків. Соборність — це можливість упізнати свого у чужому храмі й привітати чужого — у своєму. Її можна спізнати, де не чекаєш, — раптом почувши свою мову на білоруськім Поліссі, на українсько-російському пограниччі, на Зеленому Клину чи у преріях Канади. Соборність — природна, як будь-яка спорідненість.

Репортаж про свято — читайте на 4-й сторінці.

Фото Богдана ПРИЙМАКА.

ГОЛОВА Верховної Ради УРСР Л. Кравчук вчора вранці відбув у поїздку в Донецьку та Луганську області. У програмі — зустрічі з гірниками шахти імені 60-річчя Радянської України, робітниками Донецького металургійного заводу імені Кірова, Комунарського коксохімічного заводу, виробничого об'єднання «Луганськтепловоз», Луганської трикотажної фабрики. Л. Кравчук візьме участь у роботі сесії Донецької обласної Ради, виступить по місцевому телебаченню.

Про поїздку Л. Кравчука читайте у наступних номерах газети.

БІЛЬШЕ сотні поранених, 13 загиблих, 65 тих, що пропали безвісти — такий наслідок кривавої неділі в Литві. Тим, хто бажає допомогти постраждалим та їх близьким, повідомляємо: відкрито розрахунковий рахунок № 4700375 Фонду допомоги жертвам незалежності № 751014 у Вільнюському відділенні Литовського банку.

ПІЗНО ввечері 20 січня військовослужбовці ЗМОПу центрального підпорядкування обстріляли будинки латвійської прокуратури та Міністерства внутрішніх справ республіки і захопили на деякий час частину приміщень. В результаті сутички є вбиті і поранені.

Змопівці залишили будинок Міністерства внутрішніх справ тільки у дві години ночі 21 січня після переговорів між прем'єр-міністром Латвії Годманісом і командиром загону Мініком. Під час штурму загинули оператор Ризької кіностудії Слапіньш, а також латвійські міліціонери Коновалов і Гомонович. Особи ще двох вбитих зараз встановлюються. Крім того, поранено 10 чоловік.

У ПРИМІЩЕННІ Будинку кіно 19 січня цього року відбулося III віче Київської крайової організації Народного руху України.

З доповіддю виступив голова Київської організації руху народний депутат УРСР С. Головатий. У зустрічі взяли участь інші народні депутати: Л. Скорик, М. Поровський, Ю. Збітнєв, В. Івасюк, В. Шовкошитний, Ю. Костенко та інші.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:

Олександр БІЛИК заступник редактора

Анатолій ГОРЛОВ заступник редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ член-кореспондент АН УРСР

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Леонід САМОЙЛЕНКО заступник редактора

Борис СИДОРЕНКО заступник редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДДЯ відповідальний секретар

Засновник — Верховна Рада Української РСР.

Адреса редакції: УРСР, 252047 Київ-47, вул. Нестерова, 4

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Думки авторів публікацій у «Голосі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Індекс 60955.

Тираж 165.650.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 60 коп.

ВЧОРА МИНУЛО 67 РОКІВ З ДНЯ СМЕРТІ В. І. ЛЕНІНА

У Лондоні, в музеї воскових фігур, він стоїть у залі, де представлені найвизначніші, на думку авторів, зібрання, діячі всіх часів і народів. У Стокгольмі, в Королівській бібліотеці Швеції, і сьогодні свято зберігається робоче місце, за яким він тут працював.

Його ім'я й нині — у вирі політичних пристрастей. Більшовицька революція шляхом страшного насильства визволила народні сили, закликала їх до історичної активності, в цьому її значення, писав видатний філософ Бердяєв, порівнюючи Леніна з Петром Великим і ставлячи вождя пролетарської революції вище.

Ленінові не пощастило з політичними спадкоємцями. Він розгледів Сталіна, коли вже був безсилий. Але кому з лідерів революцій щастило з політичними спадкоємцями? Оліверові Кромвелю, Маратові, Дантону, Робесп'єру?

Сьогодні людство не потребує революцій. Воно майже однозначно — за еволюційний розвиток.

Але від того не меншає велич ні Кромвеля, ні Робесп'єра, які залишились в історії своїх народів. Ні Леніна. Уявімо Росію 1917-го. Мільйони доведених до відчаю озброєних людей — солдатів першої світової. На місцях хто що хоче, те й робить. Тимчасовий уряд втрачає важелі влади. Країна обплутана зовнішніми боргами. Насувається голод. Держави Антанти тиснуть, змушують платити проценти кров'ю.

І серед цього розвалу з'являється лідер, який бере владу...

Сьогодні хочеться нагадати деякі думки В. І. Леніна з національного питання.

В. І. Ленін. Із статті «До питання про національності або про «автономізацію»

«Я вже писав у своїх творах з національного питання, що нікуди не годиться абстрактна постановка питання про націоналізм взагалі. Потрібно відрізняти націоналізм гноблячої і націоналізм нації пригнобленої, націоналізм великої нації і націоналізм нації маленької.

Щодо другого націоналізму майже завжди в історичній практиці ми, націонали великої нації, виявляємось винними в безлічі насильства, і навіть більш того — непомітно для себе чинимо безліч насильств і образ, — досить тільки згадати мої волзькі спогади про те, як у нас третирують інородців, як поляка не називають інакше, як «полячишком», як татарина не висміюють інакше, як «князь», українця інакше, як «хохол», грузина та інших кавказьких інородців, — як «капказький чоловік».

Тому інтернаціоналізм з боку гноблячої або так званої «великої» нації (хоч великої тільки своїми насильствами, великої тільки так, як великим є держиморда) повинен полягати не тільки в додержанні формальної рівності націй, але і в такій нерівності, яка компенсувала б з боку нації гноблячої, нації великої, ту нерівність, яка складається в житті фактично. Хто не зрозумів цього, той не зрозумів справді пролетарського ставлення до національного питання, той залишився, по суті, на точці зору дрібно-буржуазній і тому не може не скочуватися щохвилини до буржуазної точки зору.

Що важливо для пролетаря? Для пролетаря не тільки важливо, але й істотно необхідно забезпечити його максимумом довір'я в пролетарській класовій боротьбі з боку інородців. Що потрібно для цього? Для цього потрібна не тільки формальна рівність. Для цього потрібно компенсувати так чи інакше своїм поводженням або своїми поступками щодо інородця те недовір'я, ту підозріливість, ті кривди, які в історичному минулому завдав йому уряд «великодержавної» нації.

Я думаю, що для більшовиків, для комуністів роз'яснювати це далі і докладно не доводиться. І я думаю, що в даному разі, у відношенні до грузинської нації, ми маємо типовий приклад того, де найбільшої обережності, прихильності і поступливості вимагає з нашого боку справді пролетарське ставлення до справи. Той грузин, який зневажливо ставиться до цієї сторони справи, зневажливо кидається обвинуваченням в «соціал-націоналізмі» (тоді як він сам є справжнім і істинним не тільки «соціал-націоналом», але й грубим великоруським держимордою), той грузин, по суті, порушує інтереси пролетарської класової солідарності, бо ніщо так не затримує розвитку і зміцнення пролетарської класової солідарності, як національна несправедливість, і ні до чого так не чутливі «скривджені» націонали, як до почуття рівності і до порушення цієї рівності, хоча б навіть з необачності, хоча б навіть у формі жарту, до порушення цієї рівності своїми товаришами пролетарями. От чому в даному разі краще пересолити в бік поступливості і м'якості до національних меншостей, ніж недосолити. От чому в даному разі корінний інтерес пролетарської солідарності, а значить і пролетарської класової боротьби, вимагає, щоб ми ніколи не ставились формально до національного питання, а завжди враховували обов'язкову різницю в ставленні пролетаря нації пригнобленої (або малої) до нації гноблячої (або великої)».

СОЛІДАРНІСТЬ З КОМУНІСТАМИ ЛИТВИ

Секретаріат ЦК Компартії України прийняв постанову у зв'язку із зверненням ЦК Компартії Литви, що надійшло на його адресу. Ось текст цієї телеграми:

«Дорогі товариші, соратники.

Політичне становище в Литві набуло вкрай гострого характеру. Націонал-сепаратистські сили, очолювані клікою В. Ландсбергіса, перейшли до збройних методів боротьби проти СРСР, Радянської Армії, комуністів і прихильників Радянської влади.

З цією метою вони з допомогою загонів озброєних бойовиків з так званого департаменту охорони краю розгорнули психологічний терор та фізичний тиск на секретарів райкомів і міськкомів партії. Інших партійних активістів. Здійснюються напади на партійні комітети, вибиваються вікна, виламуються двері, зриваються вивіски, розкрадається або знищується партійне майно. З деякими міськкомами і райкомами партії втрачено зв'язок, відключений молодчиками із згаданого департаменту.

Дані дії постійно підігріваються закликами до розправи над комуністами та їх сім'ями, що виходять з Верховної Ради республіки. Ці заклики практично цілодобово передаються по радіо і телебаченню, які частково залишаються в руках сепаратистів. Виливаються потоки наклепницьких вигадок, спрямованих проти Радянського Союзу і його керівництва, Радянської Армії. Особливо брудними є вигадки та інсинуації щодо Президента СРСР, Генерального секретаря ЦК КПРС тов. Горбачова М. С., що мають вкрай образливий і знущальний характер.

Таким чином здійснюється нацьковування не лише фанатиків-націоналістів, а й частини литовського населення на комуністів та інших людей, які підтримують Радянську владу.

Ситуація в Литві стала вкрай небезпечною, що може призвести до нової хвилі кривавих зіткнень з непередбачуваними наслідками.

Але головне сьогодні в іншому.

Литовська РСР стала полігоном, на якому реакційні сили відпрацьовують методику зруйнування нашої спільної Батьківщини—Союзу РСР, знищення ідей соціалізму як суспільного явища. Ми стали проти нової коричневої хвилі першими.

Наша боротьба — це ваша боротьба.

Ми закликаємо вас підтримати нас у тяжку хвилину, на повний голос заявити свій протест, і разом виступити на захист нашого спільного дому і нашої спільної справи.

Секретарі ЦК Компартії Литви А. Науджюнас, Ю. Куоляліс».

Враховуючи всю небезпеку подальшого розвитку подій у Литві, загрозу суспільно-політичній обстановці в цій республіці і країні в цілому, Секретаріат ЦК Компартії України засудив провокаційну кампанію, розв'язану націонал-сепаратистськими, екстремістськими силами. Заявлено рішучий протест проти дій, що мають на меті ескалацію насильства, насамперед проти комуністів, розвал нашої держави, зміну суспільного ладу.

Секретаріат ЦК висловив підтримку комуністам Литви. Солідарність з усіма, хто нині протистоїть тут натиску войовничого антикомунізму, розкольницьким, руйнівним настроям і діям.

Твердо віримо, говориться в постанові, у перемогу доброї волі та розуму на литовській землі і готові всіляко сприяти мирному, політичному врегулюванню конфлікту, що зловмисно роздмухується ворогами громадянського миру і соціалізму.

На перехресті думок

ДВА ТАЙМИ, ДВА РАУНДИ...

АЛЕ НА ЧИЮ КОРИСТЬ РАХУНОК?

Дніпропетровський фахівець з політичної історії Йосип РИСІЧ запропонував «Голосу України» нотатки, написані по гарячих слідах, — погляд на роботу двох перших сесій Верховної Ради України. Відразу скажемо, що не все у цих міркуваннях, висновках і порадах, які з них випливають, можна сприймати однозначно. Втім, давайте вважати, що нотатки Й. Рисіча — лише спроба осмислити роботу «незвичайної» Верховної Ради УРСР.

І якщо наші читачі доповнять Йосипа Леонідовича, відгукнуться на публікацію, аби висловити і власні погляди, оцінки, побажання, то розмову можна буде продовжити. Необхідність у ній є.

У кінці минулого року маятник політичної боротьби на Україні, описавши чималу амплітуду, небезпечно завмер на верхній позначці. З якою силою і в який бік він почне опускатися? Сьогодні це важко передбачити. Але тривожно, незатишно. Думаю, що і тепер почуття неспокою залишається. Яким видається для республіки 1991 рік? Що він принесе? — ось що хвилює людей.

Робота сесій у 1990 році привела народ та його обранців принаймні до кількох висновків: а) демократія — не панацея, нею потрібно оволодівати; б) для успішного функціонування вона передбачає політичну стабільність, а також певну міру національної згоди; в) демократія вимагає і від громадян, і від парламентаріїв політичної культури; г) демократія стала розумітися як загальнолюдська цінність; д) демократію необхідно захищати як від крайнього консерватизму, так і від крайнього радикалізму, які поодинці породжують екстремізм, а зливаючись, загрожують усьому суспільству. І, нарешті, усі ми, схоже, приходимо до істини, яку сформулював ще Авраам Лінкольн: «Одну людину можна обманювати завжди, всіх — інколи, але неможливо обманювати всіх і завжди».

ДЕЯКІ ТЕНДЕНЦІЇ І ПАРЛАМЕНТСЬКІ КРИЗИ

Головні тенденції першої сесії були досить суперечливими. З одного боку — протистояння політичних блоків, аж до загрози розпуску парламенту, з другого — збереження і зміцнення демократичних завоювань. На другій сесії так само виразно вималювалося декілька тенденцій: і розмежування, і знайоме протистояння, і здоровий глузд. Водночас зовні відбувалися свої процеси, які також стукалися у двері парламенту: маю на увазі становлення багатопартійності в республіці. Отож на спокійний розвиток подій марно було й сподіватися.

Що ж у такому випадку об'єднувало депутатів?

Перш за все, необхідність захищати Декларацію про державний суверенітет України, прийняту 355 голосами 16 липня 1990 року. І це приносило результати як парламенту, так і було на користь вимог часу. Досить згадати ратифікацію Договору України з Росією, захист споживчого ринку, чорнобильські проблеми, зустріч з начальником Генштабу Радянської Армії. Друга сесія продемонструвала, хай і не вельми виразно, і те, зрештою, що стало менше виступів як крайніх правих, так і крайніх лівих. Правильне це спостереження чи ні, чи закріпиться бажана тенденція, покаже час, але не помічати її не можна. Як і розуміння багатьма того, що досить уже критикувати, обмінюватись ярликами, викривати недоліки — важливо вказати, нарешті, шляхи ліквідації чи виправлення становища. Приклади: альтернативні проекти комісій, вибори голови уряду В. Фокіна, ділові контакти з виконавчими органами та інше. Але, на превеликий жаль, бракує організації роботи, чіткості й ефективності.

За період роботи перших сесій найбільш глибоких парламентських криз трапилося кілька. Перша пов'язана з відставкою В. Івашка, друга — з політичним голодуванням студентів і відставкою В. Масола, третя — з інцидентом навколо народного депутата С. Хмари. Можна також сміливо стверджувати, що було ще не менше десяти локальних кризових ситуацій.

З яких же причин вони виникали? Передусім, через політичне протистояння в центрі і на місцях між Компартією України і Народним Рухом та іншими політичними партіями й організаціями. Інша причина — економічне неблагополуччя, знедоленість людей, невизначеність майбутнього, що викликали і викликають напруження. От і виходить: як тільки на розгляд сесій виносяться документи, що мають політичне навантаження, дискусії відразу перетворюються на мітинги і з'ясування позицій.

Перша сесія (92 пленарних засідання) так і закінчилась під акомпанемент конфліктності. Хоч прийняла 150 законодавчих актів, у тому числі важливий Закон про економічну самостійність (цим фактам надавалось великого значення під час літніх канікул), але без чіткого механізму їх реалізації, без дійової виконавчої влади, нарешті, без політичного діалогу і випереджувальної демократичної ініціативи правлячої партії. Соціально-політична, економічна ситуація в республіці залишалася складною і не могла не загрожувати новою парламентською кризою.

І вона загострюється зразу ж по відкритті другої сесії. 1 жовтня ще не можна було зрозуміти, чи розпочнеться жаданий діалог. Все залежало від того, як парламентська більшість зреагує на організовану 30 вересня більш ніж 100-тисячну демонстрацію і невдалу спробу республіканського страйку. Діалогу різних політичних сил та угруповань не вийшло. Та 2 жовтня оголошується політичне голодування студентів. Можна по-різному ставитись до форми, в котрій студенти висловили свої політичні вимоги, до їх симпатій якійсь політичній партії чи Руху, але не можна було відразу ж, тим паче вперто, відкидати суть їх вимог. Вони всім відомі, повторювати немає необхідності, а ось рішення Верховної Ради, прийняте, врешті-решт, 17 жовтня (проти проголосувало лише 38 депутатів), звучало так: прийняти закон про референдум і про вибори на багатопартійній основі; у 1991 році провести референдум про довіру Верховній Раді; до прийняття Конституції УРСР підписання Союзного договору вважати передчасним; армійська служба за межами України — на добровільній основі тощо. Що сприяло мирному вирішенню гострої ситуації? Який досвід надалі можуть взяти і нинішні, і майбутні парламентарі? Це — прямі зустрічі керівництва на місці проведення голодування, зустрічі за «круглим столом», публікація у пресі вимог студентів, узгоджувальна комісія у складі десяти депутатів...

Несподівані висновки з цієї драматичної кризи зробила парламентська більшість, яка на початку листопада заявила про організаційне оформлення. Передусім, маю на увазі висновок про необхідність змінити тимчасовий регламент таким чином, щоб голосування не було пов'язане з обов'язковою наявністю двох третин депутатського корпусу. Останнє спричинило третю кризу, кінець якої не ясний, як і початок. Конфлікт зав'язався, власне, на хвилі політичної боротьби в парламенті і поза його стінами під час напружених подій напередодні і під час святкування 7 листопада. Не ставлю на меті давати оцінку відомому інциденту навколо народного депутата С. Хмари. Хай кожний робить висновок сам, а остаточні рішення приймуть тільки суд і закон.

Користуючись нагодою, хочу висловити свої думки. У мене склалося тверде переконання, що депутат має обиратися лише в одну Раду. Депутат у квадраті неспроможний у повному обсязі виконувати обов'язки перед своїми виборцями. По-друге, в такий складний період Голова Верховної Ради має бути позапартійним. По-третє, час закінчувати спілкування методами заяв. Парад гучних заяв, звернень, організованих колективних листів у газети, вояжів і пікетів реального становища у суспільстві не відображають. І не змінюють. У ситуації, яку переживаємо, на першому плані повинна бути виключно парламентська боротьба. Мітинги, демонстрації, певно, відбувалися і будуть відбуватися. Та з їх імпровізованих трибун можна керувати настроями людей, але життям країни — ні. Як хочеться, щоб ми все це збагнули.

ІМПУЛЬСИ НАПРУЖЕННЯ

Ефект зворотної дії притаманний не тільки механіці, а й психології людей, що вкрай необхідно враховувати усім впливовим силам. Приклади з практики як парламенту, так і загалом політичної боротьби у республіці змушують не забувати про це. Свого часу поквапливо непродумана тактика щодо зародження Народного Руху, неаргументована критика його програми, колективні листи із засудженням викликали до нього цікавість і симпатії. І навпаки: коли представники Народного Руху наполегливо витягували на прапори національного відродження С. Бандеру, це їм не додало не те що симпатій по всій Україні, а й відштовхнуло, і потерпіла сама ідея національного відродження. Або нищівна, агресивна критика партії заради гучної критики, у тому числі і в парламенті, викликає сьогодні зворотний ефект співчуття. Як і тенденційне звинувачення опозиції в усіх гріхах не додає конструктивності, а серед людей викликає розчарування парламентською більшістю. Тим паче, враховуючи, що багатьох, дуже багатьох, схоже, уже не влаштовує «обережність», з якою більшість приймає нові закони.

Погляди на життя, на історію різняться у депутатів прямо протилежно, і імпульси напруження виникають, власне, то від меншості, то від більшості. Усі випадки сутичок добре відомі, аналізу не потребують, але говорити про них треба. Як не прикро, частина небажаних імпульсів надходила від головуючих на сесійних засіданнях. Це коли, приміром, поспішно ставились на голосування ті чи інші питання суто політичного протиборства. Не кажучи вже про постійні імпульси навколо випадків голосування за відсутнього сусіда, пропозиції про те, щоб не дозволяти виступати тим депутатам, котрі вчасно не зареєструвалися.

Імпульси напруження частіше, однак, «надсилалися» від депутатів опозиції. Це і питання про пам'ятники, в тому числі і В. І. Леніну, і участь в різних міжрегіональних суперечках. Зі свого боку, більшість нерідко вносила розлад тим, що «з принципу» не поступалася там, де опозиція явно мала рацію. Чи голосувала, не вважаючи за необхідне аргументовано спростувати позицію меншості.

Втім, попереду у наших парламентаріїв ще не одна сесія, і робити остаточні висновки, тим паче узагальнення, рано. Тому, сподіваючись, що найближчим часом Верховна Рада республіки запрацює плідно й ефективно, з користю для всіх нас, закінчу свої нотатки декількома «чому?»

Чому на Україні ще жодного разу не відбувся «круглий стіл» представників різних політичних партій і організацій? Чому ініціатором таких зустрічей не може стати котрась із комісій Верховної Ради?

Чому в парламенті лише один раз було створено узгоджувальну комісію?

Чому лише кілька народних депутатів СРСР були присутні на сесіях і виступали? (При ратифікації Договору з Росією, мені здається, повинні були бути всі.)

Чому не практикуються в республіці регулярні опитування для визначення рейтингу політичних діячів, тих же й депутатів, як це робиться в інших республіках і в Союзі? Чому не вивчається громадська думка з найбільш гострих та актуальних проблем суперечливого й швидкоплинного сьогодення?

Йосип РИСІЧ,
кандидат історичних наук, завідуючий кафедрою політичної історії Дніпропетровського сільськогосподарського інституту.

Цього року свято Соборності України дещо відрізнялося від минулорічного: не було того емоційного напруження. Все було спокійніше, буденніше, і — майже не було пісень. Склад присутніх теж інший: і приїжджих серед сорока тисяч небагато. І хоч об'єднання ЗУНР та УНР відбулося 22 січня 1919 року, святкували його в неділю, 20, оскільки дата «червоним» днем поки що не стала. Попри чутки про міжконфесійні чвари отці греко-католицької церкви та автокефальної православної довели спільним богослужінням: Бог єдиний.

Пристрасті вирували лише у виступах. Депутати Верховної Ради СРСР та України констатували «поправіння» Центру і неприпустимість розвитку подій за литовським сценарієм.

ЗА РІК СВОБОДА ВІДДАЛИЛАСЬ?

Жодного державного прапора УРСР на мітингу не було. Офіційним представником уряду республіки на мітингу був заступник Голови Ради Міністрів С. В. Комісаренко.

Після двогодинного мітингу колона людей рушила по Володимирській вулиці до будинку колишньої Центральної Ради та пам'ятника Шевченку. О 17 годині в Палаці культури «Україна» відбувся святковий концерт. Частина людей вирушила на Байкове кладовище покласти квіти на могили М. Грушевського, Л. Українки, В. Стуса.

Костянтин ПАРИШКУРА.

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

Дещо про геральдику

ДЕВАЛЬВАЦІЯ ГЕРБА

Напрочуд виразний неофіційний герб Херсонщини — дві схрещені тарані на фоні кавуна — девальвовано остаточно. Першим втратив німб цілющо-неповторного кавун — його згубили нітрати. Реноме тарані трималося довше, навіть попри балачки про радіонуклідне зараження вод Дніпра. Доконало репутацію рибки недавнє повідомлення про вміст у ній важких металів, наприклад, кадмію — у кілька разів вище норми. Втім, це ще по-божому, бо ж, скажімо, в окунях його міститься у десять разів більше гранично допустимих норм.

Інформацію про кричуще забруднення вод нижнього Дніпра піддали розголосу народні депутати міської Ради. Але не проблема неофіційного герба Херсонщини хвилює їх, а передусім стан забезпечення міста питною водою, у якій наявність шкідливих речовин у шістнадцять разів перевищує існуючий норматив.

Едуард ДУБОВИК.
Херсон.

Зверніть увагу!

СКІЛЬКИ КОШТУЄ ЗВАННЯ

П'ятдесят карбованців щомісяця — вважає правління колгоспу «Маяк» Ширяєвського району. Саме стільки тут доплачуватимуть до пенсії ветеранам, які трудитимуться у господарстві. Їм буде присвоєно звання «Почесний механізатор» та «Почесна доярка». Першими, хто удостоївся такого звання (і доплати) стали Д. А. Проданчук та Г. К. Романчук. Ті, хто після виходу на пенсію пропрацювали не менше трьох років, щомісяця отримують додатково по 20 карбованців. Доплати працюючим пенсіонерам впровадили на Одещині десятки господарств.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».

Милосердя

СПАСИБІ, КОЛ... ЗА НАШИХ ДІ...

Пам'ятаю, як навесні 1986 року ми вслуховувались у тривожні прогнози закордонних (адже наші мовчали) спеціалістів щодо майбутнього мешканців територій, які накрив своїм чорним крилом Чорнобиль. Тільки й чутно було: «а ось японці кажуть...». «а ось американці стверджують...» «Ми почували себе піддослідними, за якими з-за всіх кордонів пильно стежать спостерігачі, сперечаючись між собою з приводу того, коли впаде на наші голови злива тяжких захворювань: через три, п'ять, десять років...

Та минає час — і пересвідчуємось, що не байдужими очима спостерігача дивиться на нас світ, а — із співчуттям, готовий подати посильну допомогу. Проте в багатьох країнах і у 86-му були не від того, щоб допомогти, але тільки в минулому році Україна, Білорусія і РРФСР, які постраждали під час чорно-

бильської ката... жали від цент... дозвіл ту доп... ти по канала... Хреста.

Однією з пе... її Японія. При... знатися, що... створення Фо... жертвам Чо... наші колеги з... Сімбун» т... хі». Їх підтри... ті ядерної ме... логії Хіросімс... тету, в лікарн... університету, ... росімі — і с... сказати, що... робленої ними... розпочато.

Цими днями... була делегаці... но відібрати д... поїхати до Я... ження та лік... представники... воного ... т... ти відвідали ... рії, гематоло... в дитячій спец... нічній лікарн...

ЗАХІД ЗНОВ...

На початку січня до Києва повернувся літак із 200 дітьми, які з 22 грудня перебували у Франції на лікуванні і обстеженні.

— Це вже третя така акція, — повідомив голова Комісії Верховної Ради УРСР з питань культури та духовного відродження Лесь Танюк. — У Франції у нас є свій «повноважний представник», керівник французького українського ансамблю «Запорожці» Григорій Лагойдюк, який і організував цю і дві попередні поїздки. Всіх дітей розібрали до своїх сімей фран-

цузи та пред... діаспори у Фр...

Важлива ц... України. Бо ... з'являються ... діти, то швид... атмосфера сп... міння пробле... держави, пі... ності її народ...

Залишаєть... що з радянсь... їздку орган... «Чорнобил... биля», і ... що Україну в... стійну держа... «далекої і н... сії» завдяки ...

КРИМ ЗРОБИВ ВИБІР

20 січня 1991 року на півострові відбувся всекримський референдум. Кримчани мали вирішити одне питання: відновлювати чи не відновлювати державність у формі Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки як об'єкта Союзу і учасника Союзного договору? Це питання єдиним і стояло в бюлетені, запропонованому учасникам референдуму. Дійсними вважалися тільки відповіді «Так» або «Ні», жодні дописи, пропозиції не враховувалися, а бюлетені з ними вважалися недійсними.

Ось що повідомив про результати опитування заступник голови Кримської облради народних депутатів Георгій Капшук:

— Із 1777841 кримчан-виборців взяли участь у референдумі 1441019. За державність висловилися 93,26 відсотка від усіх голосуючих. «Проти» виступили 5,6 відсотка кримчан, інші бюлетені — недійсні.

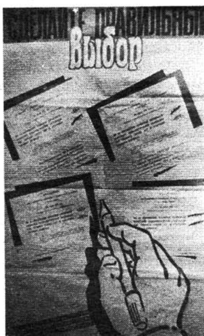
— Отже, Крим виступив за відновлення власної державності. У чийому складі?

— У складі Української РСР, оскільки виходу Криму із складу України референдумом не передбачено.

— А як, на вашу думку, пройшов референдум?

— В обстановці надзвичайного соціально-політичного піднесення, навіть вищого за той, що був під час виборів до Рад народних депутатів.

Володимир СКАЧКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

ЯК ДОМОВИТИСЯ З ІСТИ...

Характерники

Після інформації про виставку «Радуйся, світ новий народився» (див. «ГУ» від 16. 1. 91) були читацькі претензії: чому мало розказано про автора вистави. Хто він?

Якби ж то було так просто...

Ігор Шрамко схожий на самотнього шершня. Або, якщо вам не доводилося бачити живого шершня, — на пікіруючого бомбардувальника-бродягу безз розпізнавальних знаків. Остання подібність, либонь, не випадкова: його батько служив штурманом і не раз літав у німецький тил, будучи, між іншим, потомком давнього, згадуваного ще Яворницьким, козацького роду. Мати — грекиня. Обидві ці родові лінії зійшлися у нашому героєві, подарувавши йому щось від Сковороди і Сократа. Обидва, як відомо, не вміли нагріти собі місце під небом.

Отже — хто він? Послужний список нічого не дасть нам, бо надто довгий і розмаїтий: студент консерваторії, потім — концертмейстер, диригент, завмуз театру, музейник, журналіст, музредактор, масовик, фотограф, консультант Фонду культури, часто — безробітний. А паралельно, сам для себе, — філософ, історик, етнограф, лінгвіст, музикознавець.

Що він робить на цьому світі? Те, що робив батько. Але той літав у тил до чужих, цей — до своїх, причому — у найдальший тил. Він вибудував цілісну концепцію української культури, поставивши її в один ряд з іншими світовими культурами. Він витратив 30 літ на пошуки об'ємного пояснення того, що таке козак. Він досліджує Україну як батьківщину індоєвропейців. Він знайшов цимбали 5 тисячоліття до нашої ери — все одно, що знайти живого мамонта. Він дослідив родовід кобзи-бандури, поклавши на це стільки ж зусиль, як Дарвін на свою знамениту теорію. Він, зрештою, якось зацікавився, чи грав на кобзі автор «Кобзаря», і довів — так!

Чому ж він, чудний чоловік, при всьому оцьому досі не має звання чи дисертації? А все просто, ... важко домов... раз і назавжд... питати його з... дрібницю. Ві... одразу. Але д... фонує або й ... п'ять, уточню... поглиблюючи ... лячи все з н... тут може бут... ча... Яка б це...

Але він со...

Часом поз... там, здавало... ні авторитеті... скажімо, Риб... пікірує! Бо п... має незапере... Шрамко каж... дуже важко... тільки тим, ... бути в рядах...

Що ще д... Шрамка? С... му вдасться... у себе на ... тик, 2) цікаву... на буде почу... гічну коляду... вати тільки ... Шрамка вису... премії імені ... що присуджу...

Дещо про геральдику

ДЕВАЛЬВАЦІЯ ГЕРБА

Напрочуд виразний неофіційний герб Херсонщини — дві схрещені тарані на фоні кавуна — девальвовано остаточно. Першим втратив німб цілющо-неповторного кавун — його згубили нітрати. Реноме тарані трималося довше, навіть попри балачки про радіонуклідне зараження вод Дніпра. Доконало репутацію рибки недавнє повідомлення про вміст у ній важких металів, наприклад, кадмію — у кілька разів вище норми. Втім, це ще по-божому, бо ж, скажімо, в окунях його міститься у десять разів більше гранично допустимих норм.

Інформацію про кричуще забруднення вод нижнього Дніпра піддали розголосу народні депутати міської Ради. Але не проблема неофіційного герба Херсонщини хвилює їх, а передусім стан забезпечення міста питною водою, у якій наявність шкідливих речовин у шістнадцять разів перевищує існуючий норматив.

Едуард ДУБОВИК.
Херсон.

Зверніть увагу!

СКІЛЬКИ КОШТУЄ ЗВАННЯ

П'ятдесят карбованців щомісяця — вважає правління колгоспу «Маяк» Ширяєвського району. Саме стільки тут доплачуватимуть до пенсій ветеранам, які трудитимуться у господарстві. Їм буде присвоєно звання «Почесний механізатор» та «Почесна доярка». Першими, хто удостоївся такого звання (і доплати) стали Д. А. Проданчук та Г. К. Романчук. Ті, хто після виходу на пенсію пропрацювали не менше трьох років, щомісяця отримують додатково по 20 карбованців. Доплати працюючим пенсіонерам впровадили на Одещині десятки господарств.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».

Милосердя

СПАСИБІ, КОЛЕГИ, ЗА НАШИХ ДІТЕЙ

Пам'ятаю, як навесні 1986 року ми вслуховувались у тривожні прогнози закордонних (адже наші мовчали) спеціалістів щодо майбутнього мешканців територій, які накрив своїм чорним крилом Чорнобиль. Тільки й чутно було: «а ось японці кажуть...», «а ось американці стверджують...» «Ми почували себе піддослідними, за якими з-за всіх кордонів пильно стежать спостерігачі, сперечаючись між собою з приводу того, коли впаде на наші голови злива тяжких захворювань: через три, п'ять, десять років...

Та минає час — і пересвідчуємось, що не байдужими очима спостерігача дивиться на нас світ, а — із співчуттям, готовий подати посильну допомогу. Проте в багатьох країнах і у 86-му були не від того, щоб допомогти, але тільки в минулому році Україна, Білорусія і РРФСР, які постраждали під час чорнобильської катастрофи, одержали від центральної влади дозвіл ту допомогу прийняти по каналах Червоного Хреста.

Однією з перших надала її Японія. Приємно було дізнатися, що ініціаторами створення Фонду допомоги жертвам Чорнобиля стали наші колеги з газети «Асахі Сімбун» та телебачення Асахі». Їх підтримали в Інституті ядерної медицини та біології Хіросімського університету, в лікарні Хіросімського університету, префектурі Хіросіми — і сьогодні можна сказати, що виконання виробленої ними програми дій розпочато.

Цими днями до Києва прибула делегація, якій доручено відібрати дітей, що мають поїхати до Японії на обстеження та лікування. Лікарі, представники товариства Червоного Хреста та журналісти відвідали Інститут педіатрії, гематологічне відділення в дитячій спеціалізованій клінічній лікарні № 14, Інститут ендокринології, диспансер радіаційного захисту населення — познайомилися з хворими, з методикою їх лікування. Перші п'ятеро дітей рушать у дорогу в квітні, наступні «п'ятірки» — влітку, восени і наприкінці року. Дітей супроводжуватимуть лікарі (теж по п'ять у кожній партії), яким належить під час перебування в Японії підготуватися до майбутньої самостійної роботи в Союзі. Спитають: а медикаменти, обладнання? На всіх перехрестях чуєш, що їх немає... І медикаменти, і обладнання надійдуть з Японії в ті медичні установи, де працюватимуть підготовлені належним чином спеціалісти.

Поки діти лікуватимуться, а медики вчитимуться, в забруднених районах триватиме обстеження населення. Робити це більш інтенсивно і якісно допоможуть пересувні лабораторії, які безплатно передає нам Японія.

Усе це — початок роботи за програмою, розрахованою на дванадцять років. Реалізувати її з радянської сторони допомагатимуть посольство СРСР у Японії, Товариство Червоного Хреста, Аерофлот.

Якщо вас зацікавила ця інформація і ви захочете дізнатись, чим закінчиться поїздка дітей і лікарів, напишіть — ми повернемось до теми.

Марина УСОВА.

ЗАХІД ЗНОВУ ДОПОМІГ...

На початку січня до Києва повернувся літак із 200 дітьми, які з 22 грудня перебували у Франції на лікуванні і обстеженні.

— Це вже третя така акція, — повідомив голова Комісії Верховної Ради УРСР з питань культури та духовного відродження Лесь Танюк. — У Франції у нас є свій «повноважний представник», керівник французького українського ансамблю «Запорожці» Григорій Лагойдюк, який і організував цю і дві попередні поїздки. Всіх дітей розібрали до своїх сімей французи та представники нашої діаспори у Франції.

Важлива ця акція й для України. Бо коли на Заході з'являються чорнобильські діти, то швидше утворюється атмосфера справжнього розуміння проблем України як держави, пізнання самобутності її народу...

Залишається лише додати, що з радянського боку цю поїздку організували спілки «Чорнобиль» і «Діти Чорнобиля», і [illegible] що Україну взнають як самостійну державу, а не частину «далекої і непізнанної Росії» завдяки чорнобильській катастрофі. Що не кажи — гіркий привід, і є над чим замислитись. Як, до речі, й над тим, що будь-яка допомога чорнобильцям з-за кордону — це добре, але кардинально вирішити ці проблеми мусить тільки наш уряд. Чорнобиль — це чи не найболючіша наша рана і гоїти її, в першу чергу, нам і тільки нам. Щоб не соромно було перед прийдешніми поколіннями. Щоб узагалі вони були, ті покоління, і живими, і здоровими...

Володимир СКАНЯ.

Новини з усієї України

ДВА ДНІ ДО БЕЗСМЕРТЯ

Черкаська область, Лисянський район. У перші січневі дні 1944 року Радянська Армія визволила село Шпиндівку. А 10 січня польовий військовий комісаріат мобілізував 86 чоловік на фронт. Без обмундирування, хто в чому був, пройшли новобранці сто кілометрів й опинилися в Корсунь-Шевченківському котлі. 12 січня в селі Кам'яний Брід відбувся перший і останній для них бій. Більшість з них полягла на полі бранному.

Панахида по загиблих відбулася в Кам'яному Броді.

Два дні йшли до свого безсмертя необстріляні, безвусі юнаки. А до увічнення їхньої пам'яті ми прийшли аж через 47 років. Про це говорили з відчуттям провини на мітингу усі, хто зібрався, щоб вшанувати пам'ять загиблих.

Дмитро ГАНЦЯК.

Дайджест

ХАПУГАМ — БЕЗ КУПОНІВ

Прокуратурою Волинської області розслідується кримінальна справа про грубе порушення правил торгівлі у Луцьку. Тут заступник голови міськвиконкому А. Гніздюк після вступу у дію постанови Ради Міністрів УРСР про торгівлю товарами народного споживання за купонами дав розпорядження керівникам торговельних баз відпускати з фондів міста без купонів під виглядом так званого бартерного обміну значну кількість імпортних товарів підвищеного попиту. Цим скористалися спритні ділки.

На основі виданих А. Гніздюком листів-розпоряджень, пише обласна газета **«Радянська Волинь»**, голова колгоспу «Україна» Луцького району В. Гузюк придбав на одній з баз з грубим порушенням діючих правил торгівлі, без купонів, 15 пар жіночого та чоловічого взуття, 4 спортивні костюми, три пальта, одне з них шкіряне, три імпортні куртки, кольоровий телевізор...

Щойно з ...

ПОВЕРН... З МИНУ...

Відомий україно... ник Олександр ... свої 28—29 рокі... замислюючись на... тав сам себе: ку... результаті цих р... дився роман «Ви... побачив світ у ...

60 років ішов... зволення» до н... Нині він побачив ... ництві «Дніпро» у ... хміль», куди уві... йменна повість, ... відання.

Чому шлях ви... довгим? Про це... член Спілки ... СРСР Любим К... письменника.

— Автор нап... практично ще м... ною, через 12 р... люції. Він не... партії, не займа... сад, ходив помі... тературними уг... Жодне з них й... вольняло. Молод... ника називали й... й реакціонером... юнак підмітив у... суспільстві такі ... денції, що викли... ки сумнів, а й гл... терор проти се... ральне переродж... них лідерів, від... нічного озброєн...

КАПІТАЛ...

РІВНЕ. Справжн... завод виявили на... дружжя Т. в обл...

ЯК ДОМОВИТИСЯ З ІСТИНОЮ

Після інформації про виставку «Радуйся, світ новий народився» (див. «ГУ» від 16. 1. 91) були читацькі претензії: чому мало розказано про автора виставки. Хто він?

Якби ж то було так просто...

Ігор Шрамко схожий на самотнього шершня. Або, якщо вам не доводилося бачити живого шершня, — на пікіруючого бомбардувальника-бродягу без розпізнавальних знаків. Остання подібність, либонь, не випадкова: його батько служив штурманом і не раз літав у німецький тил, будучи, між іншим, потомком давнього, згадуваного ще Яворницьким, козацького роду. Мати — гречанка. Обидві ці родові лінії зійшлися у нашому героєві, подарувавши йому щось від Сковороди і Сократа. Обидва, як відомо, не вміли нагріти собі місце під небом.

Отже — хто він? Послужний список нічого не дасть нам, бо надто довгий і розмаїтий: студент консерваторії, потім — концертмейстер, диригент, завмуз театру, музейник, журналіст, музредактор, масовик, фотограф, консультант Фонду культури, часто — безробітний. А паралельно, сам для себе, — філософ, історик, етнограф, лінгвіст, музикознавець.

Характерники

Що він робить на цьому світі? Те, що робив батько. Але той літав у тил до чужих, цей — до своїх, причому — у найдальший тил. Він вибудував цілісну концепцію української культури, поставивши її в один ряд з іншими світовими культурами. Він витратив 30 літ на пошуки об'ємного пояснення того, що таке **козак**. Він досліджує Україну як батьківщину індоєвропейців. Він знайшов цимбали 5 тисячоліття до нашої ери — все одно, що знайти живого мамонта. Він дослідив родовід кобзи-бандури, поклавши на це стільки ж зусиль, як Дарвін на свою знамениту теорію. Він, зрештою, якось зацікавився, чи грав на кобзі автор «Кобзаря», і довів — так!

Чому ж він, чудний чоловік, при всьому оцьому досі не має звання чи дисертації? А все просто, Ігореві Шрамку важко домовитися з істиною раз і назавжди. Спробуйте запитати його зранку про якусь дрібницю. Він вам відповість одразу. Але до вечора зателефонує або й завітає ще разів п'ять, уточнюючи, доповнюючи, поглиблюючи і зрештою ставлячи все з ніг на голову. Яка тут може бути дисертація! Хоча... Яка б це була дисертація!

Але він собі літає в тил.

Часом позирає вниз. Бачить там, здавалось би, незаперечні авторитети. Грушевського чи, скажімо, Рибакова. І тут же пікірує! Бо перед істиною немає незаперечних авторитетів. Шрамко каже: «З істиною — дуже важко. І я щасливий тільки тим, що Бог дав мені бути в рядах її шукачів...»

Що ще додати про Ігоря Шрамка? **Скоро, якщо йому вдасться, він влаштує у себе на виставці (Хрещатик, 2) цікаву акцію.** Там можна буде почути справжню магічну коляду, яку можна співати тільки раз на рік. Ще: Шрамка висунуто на здобуття премії імені П. Чубинського, що присуджується за досягнення у галузі фольклористики. Одного боюсь: Шрамко не вкладеться «у рамки»...

Віталій ЖЕЖЕРА.

На фото Михайла САЧКА: Ігор Шрамко.
Київ.

ЧЕРЕВИКИ І...

Більш мирне підприємство, ніж Макіївська взуттєва фабрика, здавалося б, і уявити важко. Однак і його торкнулася конверсія.

Основна продукція взуттьовиків, які працюють на одному з найбільших промислових об'єднань Донбасу, — дитячі сандалі і чобітки, туфельки і черевички, а також взуття для дорослих. Але був, виявляється, на підприємстві і цех, який працював тільки на військових. Сьогодні він частково перепрофільований, і взуття для солдатів і офіцерів випускає на третину менше, ніж раніше.

Начальник «військового» цеху Н. В. Павленко сам колись був розвідником. Відслужили в армії і його сини — Сергій і Юрій. Їх думка: мабуть, ніде так виразно не побачиш, наскільки скорочується наша армія, як тут. Адже одна справа — ракети і танки, а друга — взуття для військових. Без нього ні генерал, ні рядовий не обходиться.

Зниження випуску черевиків і напівчеревиків армій...

Що нас чека...

...ського зразка і... сто тисяч пар на... чить це, що це... без роботи і г... у відставку»? З... перше, взуття ... і офіцерів, хоч... кількості, тут ... шити. По-друг... потужності пере... готовлення циві... лень недорогих ... черевиків для ... тарського краю... граш від конве... реальний. Йо... тільки побачити... а й приміряти.

А втім, тут н... сховати «статут... під скло фабри... Замовлення прод... ходити. Взуття ... і раніше, йде і... військовий окру... кий Схід, і в ... регіонів країни... скарг немає: ар... я в Макіївці в... на совість — з... Наприклад, ...

Голос України

...ГИ, ...ЕЙ

...рофи, одер-
...льної влади
...ргу прийня-
...Червоного

...их надала
...но було ді-
...ніціаторами
... допомоги
...биля стали
...зети «Асахі
...чен Аса-
...н в інститу-
...іни та біо-
...го універси-
...росімського
...фектурі Хі-
...дні можна
...конання ви-
...ограми дій

...Києва при-
...кий доруче-
..., що мають
... на обсте-
...ння. Лікарі,
...риства Чер-
...а ...іс-
...итут педіат-
... відділення
...зований клі-
... 14, Інсти-

тут ендокринології, диспансер радіаційного захисту населення — познайомилися з хворими, з методикою їх лікування. Перші п'ятеро дітей рушать у дорогу в квітні, наступні «п'ятірки» — влітку, восени і наприкінці року. Дітей супроводжуватимуть лікарі (теж по п'ять у кожній партії), яким належить під час перебування в Японії підготуватися до майбутньої самостійної роботи в Союзі. Спитають: а медикаменти, обладнання? На всіх перехрестях чуєш, що їх немає... І медикаменти, і обладнання надійдуть з Японії в ті медичні установи, де працюватимуть підготовлені належним чином спеціалісти.

Поки діти лікуватимуться, а медики вчитимуться, в забруднених районах триватиме обстеження населення. Робити це більш інтенсивно і якісно допоможуть пересувні лабораторії, які безплатно передає нам Японія.

Усе це — початок роботи за програмою, розрахованою на дванадцять років. Реалізувати її з радянської сторони допомагатимуть посольство СРСР у Японії, Товариство Червоного Хреста, Аерофлот.

Якщо вас зацікавила ця інформація і ви захочете дізнатись, чим закінчиться поїздка дітей і лікарів, напишіть — ми повернемось до теми.

Марина УСОВА.

ДОПОМІГ...

...ники нашої
...
...ція й для
...на Заході
...рнобильські
...творюється
...ського розу-
...України як
...ня самобут-

...ше додати,
...боку цю по-
...ли спілки
...іти Чорно-
... вати,
...ть як само-
... не частину
...анної Ро-
...обильський

катастрофі. Що не кажи — гіркий привід, і є над чим замислитись. Як, до речі, й над тим, що будь-яка допомога чорнобильцям з-за кордону — це добре, але кардинально вирішити ці проблеми мусить тільки наш уряд. Чорнобиль — це чи не найболючіша наша рана і гоїти її, в першу чергу, нам і тільки нам. Щоб не соромно було перед прийдешніми поколіннями. Щоб узагалі вони були, ті покоління, і живими, і здоровими...

Володимир СКАНЯ.

Новини з усієї України

ДВА ДНІ ДО БЕЗСМЕРТЯ

Черкаська область, Лисянський район. У перші січневі дні 1944 року Радянська Армія визволила село Шпиндівку. А 10 січня польовий військовий комісаріат мобілізував 86 чоловік на фронт. Без обмундирування, хто в чому був, пройшли новобранці сто кілометрів й опинилися в Корсунь-Шевченківському котлі. 12 січня в селі Кам'яний Брід відбувся перший і останній для них бій. Більшість з них полягла на полі бранному.

Панахида по загиблих відбулася в Кам'яному Броді.

Два дні йшли до свого безсмертя необстріляні, безвусі юнаки. А до увічнення їхньої пам'яті ми прийшли аж через 47 років. Про це говорили з відчуттям провини на мітингу усі, хто зібрався, щоб вшанувати пам'ять загиблих.

Дмитро ГАНЦЯК.

Дайджест

ХАПУГАМ — БЕЗ КУПОНІВ

Прокуратурою Волинської області розслідується кримінальна справа про грубе порушення правил торгівлі у Луцьку. Тут заступник голови міськвиконкому А. Гніздюк після вступу у дію постанови Ради Міністрів УРСР про торгівлю товарами народного споживання за купонами дав розпорядження керівникам торгівельних баз відпускати з фондів міста без купонів під виглядом так званого бартерного обміну значну кількість імпортних товарів підвищеного попиту. Цим скористалися спритні ділки.

На основі виданих А. Гніздюком листів-розпоряджень, пише обласна газета **«Радянська Волинь»**, голова колгоспу «Україна» Луцького району В. Гузюк придбав на одній з баз з грубим порушенням діючих правил торгівлі, без купонів, 15 пар жіночого та чоловічого взуття, 4 спортивні костюми, три пальта, одне з них шкіряне, три імпортні куртки, кольоровий телевізор...

Щойно з друку

ПОВЕРНЕННЯ З МИНУЛОГО

Відомий український письменник Олександр Копиленко у свої 28—29 років (1900—1958), замислюючись над життям, питав сам себе: куди йдемо? В результаті цих роздумів народився роман «Визволення», що побачив світ у 1930-му.

60 років ішов роман «Визволення» до нового читача. Нині він побачив світ у видавництві «Дніпро» у книзі «Буйний хміль», куди увійшли однойменна повість, а також оповідання.

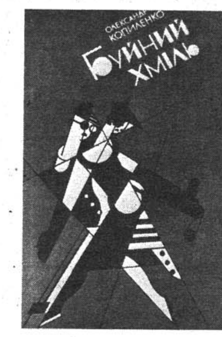
Чому шлях виявився таким довгим? Про це розповідає член Спілки письменників СРСР Любим Копиленко, син письменника.

— Автор написав свій твір практично ще молодою людиною, через 12 років по революції. Він не був членом партії, не займав жодних посад, ходив поміж різними літературними угрупованнями. Жодне з них його не задовольняло. Молодого письменника називали й попутником, й реакціонером... Цей ще юнак підмітив у тогочасному суспільстві такі явища й тенденції, що викликали не тільки сумнів, а й глибокий осуд: терор проти селянства, моральне переродження партійних лідерів, відсталість технічного озброєння економіки тощо. Цілі сторінки трагічно передвіщали голодомор 33-го.

Критика вщент розбила роман, автора піддала моральному остракізму.

З того часу по бібліотеках збереглося приблизно 20 примірників «Визволення». Довелося добряче поритися також, щоб відшукати бодай кілька ілюстрацій Анатоля Петрицького. Художник створив і один з найкращих, на мою думку, портретів письменника. Усе знайдене й стало матеріалом для оформлення книги «Буйний хміль». Її вихід у світ приурочений до 90-річчя Олександра Копиленка.

Людмила БАРАНЕВИЧ.

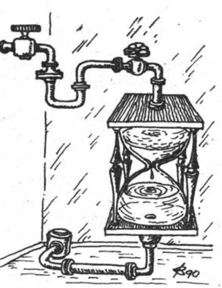

Портрет О. Копиленка роботи А. Петрицького.

Це ж треба!

КАПІТАЛІСТОВІ Й НЕ СНИЛОСЯ

РІВНЕ. Справжній самогонний завод виявили на квартирі подружжя Т. в обласному центрі. Навіть бувалі в бувальцях міліціонери на чолі з Олександром Філиновим були ошелешені: у невеличкій однокімнатній квартирі змонтовано цілу технологічну лінію. Сировина містилася не лише в двох чималих діжах, а й у ванні. Склад готової продукції у скляній та пластмасовій тарі — тут же, на кухні і в кімнаті.

Не дивно, що подружжя самогонників ніде не працює. Економічна ефективність їхнього виробництва сягає за тисячу відсотків. Якому капіталістові може присниться така рентабельність?

Сергій МЕЛЬНИЧУК,
власний кореспондент «Голосу України».

Мал. **Вадима ВАСЮШКІНА.**

Це цікаво

ГОТУЙ КОНДИЦІОНЕР ВЗИМКУ

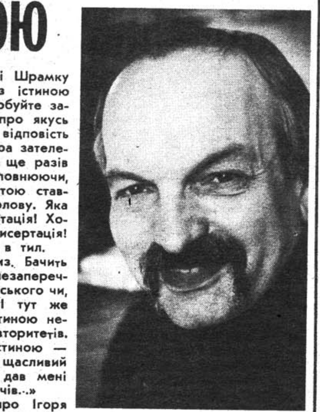
Одеська область. Від холоду автомобіліста рятує «пічка», якою устатковані всі вітчизняні автомобілі. А коли — спека, що зарадить?

— Наш кондиціонері — кажуть спеціалісти Одеського виробничого об'єднання «Оріон». Вони, у співдружності з «Автовазом», «Іжмашем» та деякими іншими організаціями розробили і виготовили перші зразки таких апаратів для легкових машин. Випробування засвідчили високу ефективність охолоджувачів повітря. Налагоджуючи серійне виробництво кондиціонерів, на «Оріоні» вирішили самі зайнятися й установкою їх на автомобілі. Надходитимуть охолоджувачі на станції технічного обслуговування.

Наш кор.

...ОЮ

...ві Шрамку
...з істиною
...робуйте за-
... про якусь
... відповість
...ора зателе-
...е ще разів
...повнюючи,
...штою став-
...голову. Яка
...ртація! Хо-
... дисертація!
...е в тил.
...низ. Бачить
... незапереч-
...ського чи,
... І тут же
...стиною не-
...вторитетів.
...істиною —
... щасливий
... дав мені
...ачів...»
... про Ігоря
...якщо йо-
... влаштує
...і (Хреща-
... Там мож-
...авжню ма-
... можна спі-
...рік. Ще:
...а здобуття
...убинського,
...а досягнен-

ня у галузі фольклористики. Одного боюсь: Шрамко не вкладеться «у рамки»...

Віталій ЖЕЖЕРА.

На фото Михайла САЧКА: Ігор Шрамко.

Київ.

ЧЕРЕВИКИ І... КОНВЕРСІЯ

Що нас чекає завтра

Більш мирне підприємство, ніж Макіївська взуттєва фабрика, здавалося б, і уявити важко. Однак і його торкнулася конверсія.

Основна продукція взуттьовиків, які працюють на одному з найбільших промислових об'єднань Донбасу, — дитячі сандалі і чобітки, туфельки і черевички, а також взуття для дорослих. Але був, виявляється, на підприємстві і цех, який працював тільки на військових. Сьогодні він частково перепрофільований, і взуття для солдатів і офіцерів випускає на третину менше, ніж раніше.

Начальник «військового» цеху Н. В. Павленко сам колись був розвідником. Відслужили в армії і його сини — Сергій і Юрій. Їх думка: мабуть, ніде так виразно не побачиш, наскільки скорочується наша армія, як тут. Адже одна справа — ракети і танки, а друга — взуття для військових. Без нього ні генерал, ні рядовий не обходиться.

Зниження випуску черевиків і напівчеревиків армійського зразка істотне — на сто тисяч пар на рік. Чи значить це, що цех залишився без роботи і готовий «піти у відставку»? Зовсім ні. Поперше, взуття для солдатів і офіцерів, хоч і в меншій кількості, тут продовжують шити. По-друге, вивільнені потужності переведено на виготовлення цивільних замовлень недорогих і добротних черевиків для жителів шахтарського краю. Так що виграш від конверсії цілком реальний. Його можна не тільки побачити, помацати, а й приміряти.

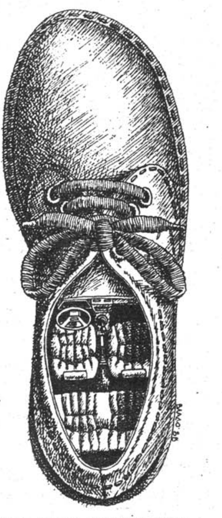
А втім, тут не поспішають сховати «статутні» черевики під скло фабричного музею. Замовлення продовжують надходити. Взуття Донбасу, як і раніше, йде і в Київський військовий округ, і на Далекий Схід, і в багато інших регіонів країни. На якість скарг немає: армійське взуття в Макіївці виготовляється на совість — зручне і міцне. Наприклад, підошви, які у звичайних черевиках тільки клеяться, а тому і часто відвалюються, у черевиках військових ще й двічі прошиваються. Загалом хоч на парад, хоч у гори.

Однак майстри і модельєри фабрики не зовсім задоволені своєю роботою. Вони твердять, що коли б можна було відступити від вимог замовлення і ГОСТу, Вони приробили б до солдатського взуття замість шнурків вставні резинки, пряжки і навіть «липучки». Так, на їх думку, було б зручніше. Думається, що ці пропозиції відкидати не варто, тим більше, що продиктовані вони щирою турботою про армію.

Однак і армія, мабуть, могла б допомогти своїм партнерам.

Безугавно стукотять у цеху машини, напружено працює зміна. Без зупинок, ритмічно рухається конвейєр. Армія буде взута, а конверсія допоможе поповнити і полиці цивільних магазинів.

Микола СТОЛЯРОВ,
кореспондент Укрінформ.
Донецька область.

Мал. Влада **ПАЛАНКОВА.**

— Євгене Миколайовичу, перш ніж ви розкажете нам японський міф, хотілося б почути місцеву легенду про директора мотозаводу, який за три роки «витягнув» підприємство з лихоманки. Завод має репутацію престижного й цілком благополучного. Зізнайтеся: ви винайшли... вічний двигун?

— Цей «вічний двигун» зародився в надрах командно-адміністративної системи. Мене ніхто не питав, чи хочу і чи зможу я очолити таке складне виробництво. Подзвонили й сказали: треба.

Розпочалася моя директорська кар'єра з безсонних ночей і пекучої думки: пан чи пропав? У той час на директора ще можна було натиснути адміністративно-вольовими методами, а на колектив — уже ні. Сумнозвісне «дайош план!» уже ні на кого не впливало. Потрібні були конструктивні інженерні вирішення, радикальне розв'язання соціальних проблем.

Ми реконструювали гальванічний цех, розширили виробництво, збудували житло — лише за минулий рік черга посунулася на сто чоловік, уклали договір з одним із радгоспів Львівщини про будівництво пташника, щоб забезпечити наших робітників сільськогосподарською продукцією. Коли люди побачили перспективу завтрашнього дня, повірили у свої сили й можливості заводу, побачили, що їх уже не годують обіцянками про світле майбутнє, з ними уже можна було вести мову про нарощування потужності виробництва, поліпшення якості продукції, про те, що випуск товарів для народу — благородна мета. Час гасел і закликів «зверху» минув. Потрібні нові форми взаємодії членів трудового колективу. Взаємодії на засадах взаємної довіри й рівноправ'я.

— Рівноправ'я директора і рядового робітника? Чи можливо це в наших умовах, коли ще такі живучі традиції субординації?

— Нещодавно я повернувся з Японії, побував на підприємствах фірми «Хонда». Рівень автоматизації виробництва справді фантастичний. Наші спеціалісти повертаються звідти не просто зачудованими — шокованими. Ось лише один штрих: зварювання кузова автомобіля здійснюється відразу в 200 точках роботами. Роботи навіть скло вставляють в автомобілях, а це дуже делікатна операція. Та основна відмінність між японським і вітчизняним виробництвом передусім у сфері відносин у колективі. Там немає антагонізму між директором і робітником. І для того, і для цього розвиток фірми є сенсом і стилем життя. Це плани й надії на завтрашній день для себе й дітей. Кожний кревно заінтересований в успішній реалізації продукції, щоб вкласти прибуток у подальший розвиток виробництва, яке згодом перейде дітям, онукам. Наші ж робітники не усвідомлюють, що мотозавод чи інше підприємство існують не тільки для того, щоб забезпечити їх роботою й платнею. Відповідальність і гордість за продукцію підприємства, яка потрібна людям, — то в їхньому сприйнятті абстракція, відірвана від реалій життя. Наші трудівники, по суті, ніколи не були господарями ані на своєму підприємстві, ані в полі.

— На жаль, філософію співпраці неможливо експортувати ні з Японії, ні з якоїсь іншої розвинутої країни навіть на конвертовану валюту, якої у нас все одно немає...

— В Японії немає управління виробництвом зверху. Коли визріває якась проблема, над її вирішенням працюють низові ланки. І коли вони делегують запит нагору, то фактично вже відомо, яке рішення належить ухвалити.

А у нас десятиліттями в усіх сферах побутує уявлення, що «зверху видніше», з усіма його згубними наслідками.

ПРОТОКОЛ ПРО НАМІРИ

На шляху до ринку

ДЕЛЕГАЦІЯ ФІРМИ «ХОНДА» НЕЩОДАВНО ПІДПИСАЛА ПРОТОКОЛ ПРО НАМІРИ ІЗ ЛЬВІВСЬКИМ МОТОЗАВОДОМ. ПРО ЦЕ КОРЕСПОНДЕНТОВІ ГАЗЕТИ «ГОЛОС УКРАЇНИ» РОЗПОВІДАЄ ДИРЕКТОР ЛЬВІВСЬКОГО МОТОЗАВОДУ Є. ПАЛИГА.

Управлінська структура завжди була привілейованою і, вочевидь, через це — сповна укомплектованою. А я навідуюся в цехи й бачу: там майстра немає, там — технолога на лінії. Бо це ж складна робота! Скликали ми раду трудового колективу, всі формальні та неформальні об'єднання й ухвалили: відправити вниз, на основне виробництво, на інженерні та робітничі посади 30 відсотків управлінського апарату. Нехай низові ланки вирішать, хто із спеціалістів справді потрібен. А вивільнені гроші використати на доплату фахівцям, що залишаться.

— Ринкові відносини вже на порозі.

— Мотозавод — підприємство союзного підпорядкування, яке має понад 200 заводів-суміжників. Поки центр коригував розвиток підприємства, все було розписано і я знав, звідки й що отримаю. Якби республіка мала реальний суверенітет і управляла економікою, партнерські зв'язки теж були б надійними. А поки що доля нашого виробництва і дуже потрібних для народу товарів значною мірою залежить від суто особистих контактів. Буває, по кілька разів упродовж дня розмовляю по телефону з директорами підприємств, домовляємося по-товариськи. Коли хтось підводить, просимо іншого партнера допомогти, віддячуємо поставками своєї продукції. Не раз вдавалися і до так званих партизанських методів. Якось возили бензин у Прибалтику, аби доставити звідти двигуни...

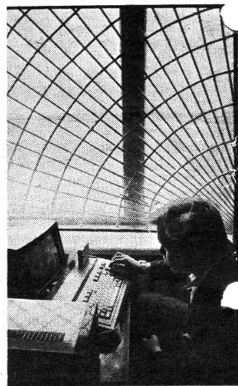
Щодоби наш мотозавод випускає 1300 штук дитячих велосипедів, 600 мопедів, 550 підліткових велосипедів. Дитячий велосипед «Зайка-4» нещодавно здобув золоту медаль за якість на міжнародному ярмарку у Пловдиві. Та хоча наша продукція потрібна людям і конкурентоспроможна, ми не відчуваємо впевненості в завтрашньому дні, бо не знаємо, чи забезпечать нас партнери необхідними матеріалами. Щоправда, тепер є надія на перші паростки суверенності в економіці. Нам дозволяють 20 відсотків продукції реалізувати без диктату зверху, по прямих зв'язках з іншими підприємствами, які нам постачають комплектуючі вироби.

— Виходить, що підприємства потерпають від відомчого диктату центру і водночас не можуть без нього обійтися. Де ж вихід? Яка з програм переходу до ринкової економіки імпонує вам?

— Біда в тому, що жодна з цих програм не перевірена практикою. Їх склали науковці-теоретики, які, малюючи прийдешній рай для народу, не взяли до уваги такий соціально-психологічний фактор, як заінтересованість простих людей у виконанні того чи іншого проекту. Та й наш депутатський корпус ближчий до науки, ніж до виробництва. Якби об'єднати наші зусилля, були б вагомі результати. Коли на підприємствах фірми «Хонда» в Японії я намагався розгадати економічний міф, мені пояснили, що це не міф, а результат того, що народ об'єднався і спільними зусиллями виконує те, що має бути виконано. Розумієте: об'єднався народ, а не партія чи уряд. Повсякчас думаю над цим формулюванням, приміряю його до нашої дійсності. Перш ніж сягнути нинішніх висот, Японія пережила дві тяжкі кризи. І в той складний період уряд узяв на себе функції берегині щодо тих галузей, які стали визначальними для добробуту народу. Були передбачені й позики, і відповідна податкова політика, й інші спеціальні умови. Є над чим подумати. Вважаю, спеціальної опіки на державному рівні у нас потребують галузі, причетні до випуску товарів для народу і житлового будівництва. А поки що податки з прибутків настільки високі, що на розвиток виробництва коштів практично не залишається. Усі надії — на спільне підприємство.

— Як японські колеги сприйняли наш економічний «міф» із знаком мінус і чому зацікавилися саме Львівським мотозаводом?

— Ми почули вельми сувору оцінку. Гості зауважили, що наш рівень культури виробництва є низьким. Та відзначили вони й позитивні елементи технології, схвально відгукнулися про працьовитість наших людей, про рівень відносин керівництва заводу з колективом. Одним словом, японські колеги з властивим діловим людям капіталістичного світу вмінням прогнозувати ситуацію вирахували, що саме Львівський мотозавод має потенціал для спільного виробництва. Побували вони й на інших аналогічних підприємствах Радянського Союзу, але протокол про наміри підписали саме з нами. Протокол передбачає, що найближчим часом ми одержимо шість двигунів різних модифікацій. Маємо підлаштувати ці двигуни до наших мопедів, обладнання. Потому одержимо ще тисячу двигунів з тим, щоб радянсько-японський мопед можна було реалізувати за кордоном і розрахуватися з фірмою валютою. На третьому етапі співробітництва, як сказано в протоколі, буде створено робочі групи спеціалістів мотозаводу й фірми, які розрахують економіку виробництва двигунів і для мопедів, і для автобусів, і для автонавантажувачів. А якби ми опанували ще й виробництво міні-тракторів, грузовиків і мікроавтобусів з комплектом необхідного знаряддя для наших землеробів, то не було б у нас ніяких проблем і з продовольчою програмою.

Ми поки що не можемо мати прогресивної технології, бо у нас вона не забезпечена ні матеріалом, ні обладнанням, ні кваліфікацією спеціалістів-виробничників. Тому постає така дилема: плентатися сто років, аби наблизитися до рівня економіки цивілізованих держав, або ж закупити за кордоном прогресивну технологію, обладнання, навчити наших людей. Є принципова домовленість і спільне рішення Львівського облвиконкому та керівництва Асоціації промислових підприємств області про те, щоб зорієнтувати економіку на задоволення потреб людей. Принаймні, наш завод до цього готовий.

Розмову вела Оксана ТЕЛЕНЧІ, власний кореспондент «Голосу України».
Львів.

КОМУ СВІЖЕ МОЛОКО?

На місцевому базарі найпопулярнішою особою є Наталя Карапай. Її яскраву хустину шукає очима кожен, хто хоче придбати свіже молоко. Хоч і по 50 копійок за літр.

Наталя торгує молоком, привезеним з ранкового доїння на третій фермі колгоспу імені Горького. Колектив доярок взяв ферму в оренду і тепер, виконавши держзамовлення, має змогу збувати надлишкову продукцію там, де побажає. Щомісяця на міському ринку орендарі продають десять і більше тонн молока.

У Нікопольському районі колгосп імені Горького, де чверть віку головує Микола Терентійович Галайда, завжди був піонером запровадження прогресивних економічних новинок. У свій час тут, навіть вперше в області, випробували безнарядну систему оплати праці, потім — бригадний і колективний підряди, внутрішньогосподарські, госпрозрахункові відносини. А ось уже три роки, як усі підрозділи колгоспу перейшли на оренду.

Результати? У навколишні села перестав постачати продукцію Нікопольський міський молокозавод — не витримав конкуренції з орендним колективом.

Микола НЕЧИПОРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».
Орджонікідзе, Дніпропетровська область.

Фоторепортаж

РАНО-ВРАНЦІ НА ЙОРДАНІ...

Опівночі перед Водохрещею сталася несподіванка. Знайома по телефону якось утаємничено, наче не своїм голосом, сказала: «Обов'язково скупайся. Вода на всій земній кулі в цей час особливо цілюща...». І поклала трубку. Може, іншим поспішала розповісти. А на ранок до Дніпра народ ішов, як на демонстрацію. «Невже всіх обдзвонила! Може, ніякого дзвінка й не було!».

Далекі спогади дитинства щось навіювали. Просвітлене обличчя бабусі. Щойно прийшла з церкви, витягла з кошика звичайну півлітрову пляшку і дбайливо поставила біля ікони. «Цілюща», мовила загадково. Коли не ладилося із здоров'ям, кропила себе й нас, дітей, щоб батько, войовничий атеїст, не помітив.

З роками усе це кудись поділося. Не стало маленької бабусиної таємниці. Водохреща існувала без нас, атеїстів. А ми без таємниці очищення, душевного зцілення — чи стали сильнішими, кращими!

Людмила **КОРОЛЬ**.
Фото Олександра **КЛИМЕНКА**.

Позивні футбольної весни

«ЧОРНОМОРЕЦЬ» ГОТУЄТЬСЯ ДО ПЛАВАННЯ

Грудень-січень — пора футбольного штилю. Однак кожна команда живе досить напруженим життям. Ведеться аналіз попереднього сезону, тривають кадрові зміни, складаються плани на перспективу. Ця інформація, надіслана нам з Одеси, — про останні новини в ФК «Чорноморець».

— Команда нещодавно повернулася з відпустки, — розповідає головний тренер одеситів Віктор Прокопенко. — Наші гравці разом із дружинами побували в круїзі по Середземному морю. 12 січня вони повернулися додому, і почалися щоденні тренування.

— Вікторе Євгеновичу, «Чорноморець» пішов на відпочинок дещо пізніше від решти команд вищої ліги. І все це через поїздку до Італії в грудні. З якою метою вирушав ваш колектив на Апенніни?

— Нас запросила на товариський матч із генуезькою «Дженовеною» фірма «Бібокс», що має власне представництво в Одесі. Вона, до речі, планує стати постійним спонсором нашого клубу. А поки з її допомогою було організовано благодійницький поєдинок. Італійці виграли його — 2:1. Єдиний м'яч у нас забив Гецько. Кошти від продажу квитків (понад три мільйони лір) пішли на добрі справи. Зокрема, ми придбали новорічні подарунки для дітей-сиріт. Повернувшись додому, вручили їх малюкам з Одеського дитячого будинку № 9.

— Мабуть, уже сьогодні можете сказати і про плани вашого колективу, і про зміни в складі?

— Гадаю, болільники вже знають, що минулого листопада з «Чорноморцем» розпрощалися кілька футболістів: досвідчений бомбардир Кондратьєв (він говорив, що збирається завершити спортивну кар'єру) і воротар Крапивкін. Перейти до інших колективів виявили бажання захисник Кузнецов, півзахисник Єрьомін та Олександр Никифоров. Стосовно поповнення, то запросили насамперед кількох колишніх одеських армійців — воротаря Суслова, а ще польових гравців Сака, Кошелюка та Зінича. Вирішив повернутися додому з Кишинева форвард Тропанець.

Черговий тренувальний збір плануємо провести в Болгарії, де нам щоразу створювали чудові умови для занять.

— Чи задоволені станом справ у клубі?

— На жаль, клуб працює якось безпорадно. Команда поки не відчуває суттєвої підтримки від цієї новоутвореної структури. Залишається багато проблем з навчально-тренувальною базою та інших життєво важливих питань. За існуючих умов дуже важко утримувати потрібних нам гравців...

Аркадій РИБАК.
Одеса.

Хокей

ЗНОВУ—НА ЗЛІТ...

Сьогодні в Москві матчем з місцевими динамівцями — одним із лідерів чемпіонату СРСР київський «Сокіл» починає другий етап цього головного турніру сезону. А в неділю головний тренер команди Анатолій Богданов і президент хокейного клубу «Сокіл» Станіслав Стукан зустрілися з журналістами.

Зокрема, С. Стукан розповів репортерам про ті труднощі, з якими зіткнувся клуб на перших кроках свого існування. Так от, для клубу на рік необхідні два мільйони карбованців. Адже до складу ХК «Сокіл» віднедавна окрім команди вищої ліги влився й колектив другої ліги — ШВСМ.

Так от, міське профспілкове товариство відмовилося від «Сокола», який тепер змушений сам боротися за власне існування. Хокеїсти та їхні тренери розраховують на підтримку спонсорів, окремих болільників.

Доведеться вирішувати клубові і складні питання про передачу йому навчально-тренувальної бази в Пущі-Водиці, іншого майна, а згодом і тренувального комплексу на вулиці Мельникова та бази, якою користуються хокеїсти ШВСМ, що знаходиться поряд. Поки міська рада ВДФСТ профспілок не поспішає віддавати хокеїстам те, що їм належить.

— А колектив Палацу спорту на чолі з директором Віктором Ткаченком пішов нам назустріч, — розповів Богданов. — У досить складний фінансовий період для «Сокола» керівництво споруди взяло з нас за оренду замість 60 тисяч лише 12.

Анатолій Богданов поділився планами колективу на другий етап чемпіонату:

— Змагатися за медалі ми, зрозуміло, вже не зможемо. А от поборотися за місце в шістці мусимо. Як відомо, пішов від нас до клубу НХЛ «Вашінгтон Кепітелз» Дмитро Христич, і, відтак, довелося вже вкотре перекроювати першу ланку нападу. Разом із Юлдашевим та Найдою з ній виступатиме Валіуллін. Інші ланки форвардів такі: Синьков — Трасеух — Василенко (дуже надіюсь на цих хлопців), Куценко — Кузьминський — Олецький, Кулабухов — Свиницький — Бурханов, виходитимуть на лід ще й американець Хаджі та 17-річний Підгурський. У обороні, мабуть, виставлятимемо чотири пари захисників: Ширяєв — Савицький, Лубнін — Тимченко, Житник — Гунько, Доніка — Полковников. Останній — 17-річний гравець — добре зарекомендував себе в різних матчах. Додам до цього: готові поборотися за місце в складі й Кудерметов, Фадєєв та Бобровников, які поки грають у ШВСМ...

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Футбол

ГРАЛИ ПІД ДАХОМ

Футболісти київського «Динамо» у вирішальному матчі турніру з міні-футболу, що проходив у німецькому місті Карлсруе, поступилися — 1:2 клубові «Штутгарт».

Динамівці планують повернутися до Києва 27 січня.

ПЕРСИДСЬКА ЗАТОКА:

ЗАГРАВА ВІЙНИ

Наш прес-клуб

ОЧИМА ЗАРУБІЖНИХ КОЛЕГ

«Пентагон розробив план ведення війни, який, згідно з його твердженням, повинен забезпечити швидку й рішучу перемогу над Іраком. Але автори воєнних планів визнають, що непередбачувані ускладнення й помилки можуть змінити запланований хід битви і, можливо, навіть її результат. Командири і багато аналітиків попереджають, що неперевірений план ведення війни буде випробувано у битві проти непередреченого ворога».

«Вашінгтон пост» (США).

* * *

«Можливо, операція проти іракських військ буде успішною, якщо тільки не враховувати ймовірності того, що «пацієнт», тобто те, що залишиться від Кувейту, загине».

«Гардіан» (Великобританія).

* * *

«Слід проявити чудеса дипломатії, аби кризи у Перській затоці і в Литві залишилися під контролем і не переплуталися одна з одною».

«Еко» (Франція).

* * *

«Іракська військова газета опублікувала повідомлення, згідно з яким Багдад готовий підняти завісу секретності над своєю новою зброєю масового знищення, яка здивує ворогів і ошелешить союзників».

Сі-бі-ес (США).

* * *

«Якщо президент Буш вважає, що підтримка, надана йому конгресом у питанні щодо початку війни, налякала Саддама Хусейна, то він сильно помиляється. Не можна заганяти Хусейна у кут, у цьому прихована значна небезпека. Навпаки, слід дати йому можливість виходу з ситуації, яку він створив у Перській затоці».

«Петріот» (Індія).

* * *

«Для Саддама на карту поставлене власне виживання... Як уявляється, він вважає, що все розрахував вірно і що він стане лідером арабського світу».

«Вашінгтон пост» (США).

* * *

«США спочатку завдадуть удару з повітря по наземних цілях противника, потім сухопутні армійські підрозділи почнуть поступово просуватися на територію Кувейту і згодом до районів Іраку. Однак частина військ США, зокрема сьома армія, ще не повністю відмобілізована, і для приведення їх у стан повної бойової готовності з урахуванням місцевих особливостей потрібно буде ще півтора місяця».

«Санкей сімбун» (Японія).

* * *

«Як би не завершилась... у Перській затоці війна, Саддам Хусейн стане героєм — як глибоко обожнюваний герой фольклору, коли залишиться живий, або як герой і мученик, якщо буде вбитий. Прецедент уже є — висування Гамаля Абделя Насера після Суецької кризи 1956 року як незаперечного лідера арабського світу, незважаючи на його воєнну поразку».

«Таймс оф Індіа» (Індія).

Такого Київ, звиклий, здавалося б, до будь-яких проявів волевиявлення, ще не бачив. На знімку Хрещатик. Демонстрація студентів з деяких арабських країн на підтримку С. Хусейна.

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

Нотатки оглядача

СВОЇ — ПРОТИ СВОЇХ?

Війна, згідно з класичною тезою, є продовженням політики, проте здійснюваної іншими засобами. Отже, про політику. На що сподівався С. Хусейн уже тоді, коли на кордонах Іраку розгорталися багатонаціональні збройні сили, готові покарати його за Кувейт? Багато на що, зокрема (за влучним висловом англійської газети «Дейлі мейл») «він до останньої хвилини вірив, що антиіракська коаліція дасть тріщину».

Чи були для цього підстави у президента Іраку? Здається, так. У Багдаді аналізували, насамперед, можливу позицію СРСР. Мався на увазі фактор існування різних перспектив. Перша: наша країна візьме активну участь у практичному здійсненні концепції «загальноєвропейського дому», отже, — приєднається до країн Заходу, які виступають проти багдадського анексіонізму. Друга: ми не захочемо сваритися з радикальними режимами «третього світу», серед котрих є й наші давні друзі, які аж ніяк не засуджують Хусейна (яскравий приклад — Ф. Кастро).

У Багдаді були причини сушити собі голови з цього приводу. Хоч, здавалося, Москва підтримала антиіракську коаліцію, голосувала за санкції ООН, втім, з іншого боку — не взяла будь-якої участі у воєнних приготуваннях, а її публічні заяви ставали дедалі «обтічнішими». До того ж кадрові зміни у найвищому ешелоні нашого зовнішньополітичного апарату давали С. Хусейнові надії (бодай непевні) щодо відповідного «коригування» радянської доктрини взагалі.

Втім, чому «непевні»? Звичайно, навряд чи варто беззастережно брати на віру твердження московського кореспондента газети «Таймс», але прислухатися до них варто. Цитуємо: «Радянська позиція також ускладнювалася діяльністю проіракського лобі серед військових і дипломатів. Члени цього лобі нагадують про ідеологічну близькість Іраку (щодо СРСР — **В. С.**) і вказують на ослаблення стратегічних позицій Москви на Близькому Сході в разі повного розриву з Іраком. В міру наближення Женевських переговорів (між США та Іраком) Москва, здається, вирішила, що їй треба дистанціюватися від Вашінгтона».

Втім, існує ще одна точка зору. З одного боку, якщо слідувати цитованому джерелу, Вашінгтон повторює, що «не можна виключати будь-які засоби», а Москва наполягає, що «політичне рішення має бути знайдене». Судячи з останніх заяв керівництва СРСР, справи стоять саме так.

Це те, що, як-то кажуть, лежить на поверхні. А якщо заглянути у глибину проблеми? Тоді аж ніяк не декларацією слід вважати тезу, висловлену популярним у США спостерігачем: «Антиамериканські настрої Іраку настільки сильні, що для США неможливо про щось конкретно домовитися з Іраком. Але якщо хто-небудь інший попросить С. Хусейна про те саме, то, може бути, той і погодиться».

Отже, клубок проблем зав'язано туго. Американо-іракське протистояння, здається, примножується певною розмаїтістю підходів до перської кризи як у самому Радянському Союзі, так і в таборі антихусейнівської коаліції взагалі (приміром, Сірія може вийти з неї, якщо Ізраїль відповість на іракське бомбардування, оскільки сама вона досі перебуває у стані війни з Тель-Авівом).

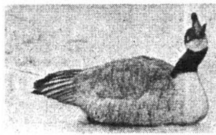
Оце і є висока політика. Чим швидше її творці прийдуть до консенсусу, тим швидше вдасться приборкати агресора.

Володимир САВЦОВ.

Інформ-шоу

ЗАМІСТЬ ПЕРА

Цього гусака у вересні минулого року бачили неоднаразово, причому в різних районах штату Міннесота (США). Впізнати його легко за стрілою, що стирчить з пташиного хвоста. На думку спеціалістів-орнітологів, гусака було поранено стрілою з лука, однак рана зарубцювалася, і тканини тіла міцно утримують несподівану «прикрасу». При цьому вона ніскільки не заважає пернатому в польоті.

На знімку: гусак на замерзлому озері Мак-Кероу в Міннесоті.

Фото з газети «Зюддойче цайтунг».

ПОГОДА

Як повідомили нашому кореспонденту з Гідрометеоцентру, 22 та 23 січня у північній частині республіки передбачаються місцями невеликі опади. На решті території без опадів. Уночі та вранці місцями туман. Вітер південно-західний і західний, 5—10 метрів за секунду. Температура вдень 0—6 морозу, вночі 3—9, на Прикарпатті до 13 градусів морозу.

По Києву та області сьогодні вдень передбачаються невеликі опади. Вітер південно-західний, 5—10 метрів за секунду. Температура 0—5 градусів морозу.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Відповідальний секретар Віталій Суддя.

Черговий редактор — Наталія Дзюбенко.

Автор макета — Анатолій Мироничев.

Змінний секретар — Леонід Підлужний.

Випусковий — Леонід Клюско.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Бригада коректорів: Леся Онищенко, Валентина Лукаш, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська, Галина Каблак.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Анатолій Артеменко, Сергій Сиженюк.

Лінотипісти — Тетяна Мухіна, Наталія Позняк.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. Індекс 60955.

Тираж 165.650.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 60 коп.

Зам. 03150141